

پوشگاه علوم انسانی و معارف اسلامی
سه کتاب درباره
ویرجینیا وولف

- مباحث انتقادی ویرجینیا وولف / لیلا کافی
- روایتی دیگر از زندگی وولف / نوشین مهاجرین
- ارثیه ناقدانه / آزاده فانی

مباحث انتقادی ویرجینیا وولف

لیلی کافی

- ویرجینیا وولف، مباحث انتقادی
- نوشته: لیندن پیچ
- انتشارات سن مارتین، نیویورک
- سال ۲۰۰۰، ۲۴۷ صفحه
- Critical Issues, Virginia Woolf
- By: Linden Peach
- Published by ST. Martin's press, New York
- year 2000, 247 pp.

ویرجینیا وولف یکی از بزرگترین پیشگامان رمان مدرن و چهره‌ای تأثیرگذار در ادبیات فمینیست است. لیندن پیچ، استاد ادبیات مدرن در دانشگاه لوپرو در کتاب مهم و جدید خود با نام ویرجینیا وولف: مباحث انتقادی کلیه آثار داستانی وولف را به بحث گذاشته است. پیچ معتقد است که وولف را بیش از هر زمان دیگری بایستی یک متفکر سیاسی باریک بین و با تجربه دانست که علاقه فراوانی به رابطه پیچیده تاریخ، سیاست و زبان دارد. از نظر او ادبیات داستانی وولف رابطه گفتاری گذشته و حال و معانی رمزگذاری شده و نهان گفتمان جمعی را مورد مذاقه قرار داده است.

لیندن پیچ سابق بر این رئیس مدرسه عالی زبان انگلیسی در کالج برتون هال دانشگاه لیدز و مدرس کالج گلداسمیت در دانشگاه لندن بوده است. از جمله آثار او می‌توان به مطالعات انتقادی تونی موریسون و آنجلا کارتر، زبان انگلیسی به مثابه هنری خلاق، مفاهیم ادبی مرتبط با نوشتن خلاقه (با همکاری آنجلا برتون) و خطوط اجدادی: فرهنگ و هویت در آثار شش شاعر معاصر اشاره کرد.

کتاب حاضر مشتمل بر ده فصل است. فصل اول و دوم به ترتیب «مقدمه» و «زمینه‌ها» نام گرفته است. فصل سوم «صداهای سرخورده» نام دارد که به بررسی سه رمان وولف با نام‌های سفر به برون (۱۹۱۵)، شب و روز (۱۹۱۹)، باغهای کیو (۱۹۱۹) اختصاص دارد. فصل چهارم با

عنوان «انگلستان پیش از جنگ» به بررسی رمان اتاق یا کوب (۱۹۲۲) می‌پردازد. رمان خانم دالووی (۱۹۲۵) ذیل عنوان «محافظه‌کاری ملی و ملی‌گرایی محافظه‌کارانه» در فصل پنجم کتاب بحث شده است. فصل بعد نیز رمان برجسته به سوی فانوس دریایی (۱۹۲۷) را تحت عنوان «زنانگی و گفتمان» بررسی می‌کند.

دو اثر ارلاندو (۱۹۲۸) و امواج (۱۹۳۱) نیز در فصل هفتم کتاب با نام «تاریخ و تاریخ‌نگاری» به بوته بحث و بررسی کشیده شده‌اند. در فصل بعد نیز اثر دیگر وولف با نام سالها (۱۹۳۷) ذیل عنوان «فضاهای فردی و جمعی» بررسی می‌شود. و نهایتاً در فصل نهم که آخرین فصل از بدنه اصلی تحقیق را تشکیل داده است سالهای پایانی کار وولف در دو اثر وی با نامهای ضیافت شکار (۱۹۳۸) و بین پرده‌ها (۱۹۴۲) بررسی می‌شود و فصل دهم نیز همچون هر تحقیق دیگری به جمع بندی و نتیجه‌گیری اختصاص یافته است.

بیچ در این کتاب با تکیه بر دیدگاههایی از تاریخ‌نگاری نوین و متفکرانی همچون فوکو و باختین به این بحث می‌پردازد که دو رمان اول وولف یعنی سفر به برون و شب و روز تحلیل‌های ظریف و نامحسوسی از امپراطوری، انگلیسی‌مسلکی و هویت جنسیتی را پیش می‌کشند. وی در ادامه بررسی خویش به سراغ آثار مدرن و اصلی وولف یعنی اتاق یا کوب، خانم دالووی و به سوی فانوس دریایی رفته می‌گوید این آثار توانسته‌اند به مقوله نقد و نقادی و جوهی جدید، انتقادی و حیاتی از فرهنگ انگلیس قبل و بعد از جنگ را ارائه نمایند.

نویسنده به همین سان به بررسی ارلاندو و امواج در چارچوب رخدادهای آشوب‌زده بین‌المللی دهه بیست میلادی می‌پردازد. وی در آخرین گام به دو اثر آخر وولف یعنی سالها و بین پرده‌ها رو کرده و آنها را در سایه نقد رمزنگارانه اجتماعی و سیاسی وولف مطرح می‌کند. حاصل امر تفسیری نوین و چالش طلبانه از ادبیات داستانی وولف و مباحث انتقادی است که به تبع این تحقیق حاصل و مطرح شده است. و در پی تمام این نتایج به آگاهی نوینی می‌رسیم مبنی بر اینکه فرآیندهای تاریخی و فرهنگی دغدغه وولف بوده است.

لذا محتوای کتاب به همان اندازه که ردپای تاریخ در آثار وولف را می‌کاود به کار و نقش وولف در تاریخ نیز توجه دارد. فرض اولیه و اصلی کتاب آن است که ادبیات کمک بزرگی است به شیوه نگرش ما به تاریخ و در این راه سعی می‌کند نشان دهد که تاریخ‌نگاری نوین، تاریخ را به مثابه روایتی می‌داند که محصول بافت‌های مشخص اجتماعی و سیاسی است.

وقایعی که مواد خام سیاست است و شیوه بهره‌برداری از آنها دستمایه‌ها و دغدغه‌های مکرر حاضر در آثار داستانی وولف است. در واقع همچنان که جرمی هاتورن در بحث میان پرده‌ها می‌گوید «وولف از بعضی وجوه مدرن می‌نماید». مراد وی از این سخن آن است که اگر چه

وولف نویسنده‌ای است که «ندرتاً چیزی را سوا و منفک از معنایش در فرآیندی از تغییر و تداوم تاریخی» ارائه می‌نماید، آثارش همچنان که الیزابت آبل در مطالعه انتقادی و روان‌شناختی‌اش می‌گوید «پر است از گذشته‌های متنوع». در واقع شیوه وولف برای ارائه گذشته از لا به لای خاطرات شخصیت‌های گوناگونش بخشی از روش او برای ارائه و کاوش گونه‌گونی تاریخ است. البته نبایستی دور از ذهن داشت که دغدغه دیگر وولف رابطه تکثر تاریخ و شیوه برتری یافتن بعضی از تاریخ‌ها بر بعضی دیگر است، به دیگر سخن، آثار او را می‌توان محل پیوند و اتصال و اساسی و تاریخ‌نگاری نوین دانست که کالر و پاترسون مطرح می‌کنند. تاریخ‌نگاری نوین رهیافت و رویکردی به آثار وولف است که در آن، گذشته اگر که محصول گفتمان نباشد مطمئناً به واسطه آن ایجاد شده است و لذا بایستی به دقت آشکار شود. در همین رابطه فصل یک و علی‌الخصوص فصل دو به نظریات فوکو، باختین، فردریک جیمسون و نظرات مارکسیستی‌اش درباره تاریخ، متن و تاریخ‌نگاری اختصاص یافته است تا پیشینه‌ای باشد برای فصل‌های بعدی. فصول سه تا نه کتاب نیز همچنان که اشاره شد پژوهش و مذاقه‌ایست در باب فرهیختگی ماهیت افکار سیاسی وولف آنگونه که در آثارش به ثبت رسیده است.

وولف که از نظریه‌های پست مدرن در باب دولت ملی پیشی جسته است از تاریخ‌نگاری غالب بر بحث ملیت و ملی‌گرایی قرن نوزدهم اجتناب کرده و ملیت و ملی‌گرایی را به عنوان نوعی وابستگی اجتماعی و متنی مطرح می‌کند و در همین راه است که ارلاندو نقش تاریخ در شکل‌گیری هویت ملی را طرحی دوباره می‌بخشد و بویژه نشان می‌دهد که چگونه گذشته یک ملت در چارچوب خطوط مکرر نیل به آینده‌ای محتوم ارائه می‌شود. ارلاندو نمونه‌ای از مداخله متروپولیتنی در بحث امپریالیسم است و اینکه می‌توان در این رمان ارجاعات رمزگونه فراوانی به نموده‌های شرق و ایرلند و روابط بین‌المللی با ترکیه در دهه ۱۹۲۰ یافت. دو حوزه از زندگی فرهنگی در اینجا به سخره کشیده شده‌اند - یکی شیوه درک جنسیت در چارچوب مطلق و ماهیت‌گرایانه و دیگری افسانه انگلیسی مسلکی پاک و ذاتی. و بدین سان وولف رجوعی مجدد دارد به مضمونی تکرار شونده در آثار داستانی‌اش: هرگاه «غیر»ی به تصویر کشیده شده است آن «غیر» چیزی نبوده است جز بخشی مهم از تعریف «انگلیسی مسلکی». این در حالی است که اتاقی از آن خود را بایستی خطابه‌ای دانست که تجارب زنان را باز می‌گوید و شرایط اجتماعی را که سد راهشان است نشان می‌دهد.

کتاب فوق را که فقط به قد قطره‌ای از دریا به مباحث آن در این خلاصه اشاره شد می‌توان درّی گرانها در میان آثار انتقادی نگاشته شده پیرامون آثار وولف دانست که پرده می‌اندازد از برداشت‌های کلیشه‌ای رایج و مطرح از آثار این نویسنده بزرگ. لذا خواندن کتاب برای دانشجویان و محققان انگلیسی بسیار سودمند خواهد بود.

شکاه علوم انسانی و مطالعات
پژوهش‌های علمی و پژوهشی

CRITICAL ISSUES

Virginia Woolf

Linden Peach